

בעזרת ש"ת
שיעור נ"ח

מהדורה
שלישית

שיעורי
הלכה ישרה

הלכות פסח [ב']
ער"פ שחל בשבת - פסח - ליל הסדר

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

מועדים לשמחה

ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה (שמות י"ג י').
בכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא ברוך הוא, ושאר מצוות התלויות בה, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה, כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים הארה גדולה מאוד בשכר המצוות שקיימו.
כמו כן גם אנחנו מבני בניהם כשאנחנו מקיימים המצוות אז אנחנו מקבלים ג"כ הארה שהיה לאבותינו בפסח.
ולכן אנחנו אומרים בפסח זמן חירותינו, כי מתעורר עלינו כך זמן חרות כפי מעשינו הטובים וקיום מצוותינו.

(קדושת לוי)

דיני ערב פסח שחל להיות בשבת

שחרית ערב שבת:

- א. ביום ערב שבת אומרים 'מזמור לתודה' ולמנצח יענך' (ואין לגזור אטו שאר שנים).
- ב. מבערים ושורפים את החמץ בתחילת שעה ששית – סוף זמן ביער חמץ (תמ"ד מ"ב ט'), וכן מותר לאכול בשנה זו גם אחר שריפת חמץ (ביה"ל ד"ה ומשירין).

מלאכות בערב שבת:

- ג. בשנה זו מותר כל היום בכל מיני מלאכות, ובפרט כיבוד הבית, תיקון בגדים (אפילו בשכר), גטילת צפרניים וצחצוח נעליים לכבוד יום טוב.

הכנת הסדר – ערב שבת

- א. הכנת הסדר – בשנה זו יעשה כל הכנות של הסדר בערב שבת, משום שאסור להכין שום דבר משבת ליו"ט.
- ב. גרות יו"ט: יכין פתילות (קניטין) לגרות שמן, וכן גרות ארוכים – 'מה נשתנה ליכט' עבור ליל הסדר, שזה גם רמז לנס שבילילה ההוא במצרים היה אור מאיר כל הלילה (ויגד משה, מדר"י אסאד), גם יכין הלעקטער שיהא דולק משך כל הסעודה.

ב

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח פְּהֵלְכֶתוּ כְּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקְתּוֹ

ג. בלעכלעך: יכין הבלעכלעך מערב יו"ט על ב' ימים, שלא יצטרך לעשות ביו"ט תיקון כדי שהגרות יתאימו (אריינפאסן) בתוך הלייכטער, ויכול אז להגיע לאיסור 'מתקן מנא' או 'מכה בפטיש', כמו"כ יזהר שלא ידביק ביו"ט הגרות בבלעכלעך ע"י אש (ממרה), וכן לא ישפושף (אפרייבן) הגרות כדי שייכנסו לבלעכלעך (מחתך).

ד. יין לסדר: מצוה להדר אחר יין אדום, אבל לנשים או לקטנים לא צריך יין, וכן מי שאינו סובל יין – מותר במיץ ענבים (Grape Juice), ויש להדר לערב חצי יין עם חצי מיץ ענבים או עכ"פ כשליש יין ושני שלישים מיץ (ע"י ס' תע"ב מ"ב דרשו 34).

ה. להאדים היין: הרוצה להאדים יין לבן לכתחילה ביו"ט, יתן יין הלבן בתוך האדום.
ו. כוס לסדר – שיעור רביעית: שיעור הכוס לכתחילה הוא oz 5.29, וזהו 150 גרם, ולמי שקשה – י"א 3 oz זהו 86 או לפחות 75 גרם (ראה אוצ"ה דף קצ).

ז. כרפס: יכין איזה מין ירק שרוצה, אפילו מבושל, כדי לברך 'בורא פרי האדמה' ולהוציא המרור.

ח. מרור: חסה (לעטעס, Lettuce), חריין, חזרת וכו', ויקח מהכשר טוב או יבדקם הדק היטב בערב יו"ט ע"י אור הלעקטער, כדי שלא יקיים מצות עשה דרבנן של מרור (כהיום), ולהישל ח"ו על כמה לאווין באכילת תולעים, ודע – שצבע התולעים הוא בדר"כ כצבע העלין (הבלעטער).

ט. חרוסת: תפוח – זכר לתחת התפוח עוררתך. שקדים – הקב"ה 'שוקד על הקץ'. אגוזים – זכר לטיט, וצריך לטוחנן ולערבבם אח"כ. קינמון (Cinnamon) – זכר לתבן. יין – זכר לדם. ויש נותנים גם בארן (Pears), זאנגוויל ואינגבער.

י. מי מלה: יכול לעשות ביו"ט (רב תע"ג ס"ט), אבל אם חל בשבת – יעשה רק מעט לפי הצורך, וגם לא ישים ב' שלישי מלה עם מים.

יא. זרוע: לוקחין זרוע שנצלחה ע"ג הגעז (Gas) דווקא (שערים מצוינים), ויכול לצלות זרוע מבושלת (עפ"י שיטת ט"ז ד' מ"א ח), ויש לוקחים זרוע בהמה (פולקע), ויש לוקחים פליגל מעוף.

יב. שכח לצלות מערב יו"ט: שכח לצלות מערב יו"ט, יצלה ביו"ט, אבל צריך אז לאכול ממנו בבוקר ביום א' ביו"ט ולא בלילה, דאין אוכלים צלי בלילה, וגם לא למחרת ביום ב' – משום 'הכנה' (הרב סכ"א).

יג. ביצה – צולים או מבשלים, ומותר לאכול ביצה צלויה בלילה (ס' תע"ז ס"ג).

סתומות (Fillings) בשיניים:

יד. לכתחילה יגעיל השיניים בערב שבת – ע"י הדחת פיו במים חמים כמה שיכול לסבול, ואח"כ לא יאכל או ישתה חמין חמץ עד פסח.

יז. אם לא הגעיל, יכול גם להדיח פיו בשבת (ער"פ) ואין בו דין 'תיקון' (עיי' מנח"י ח"ח ס' ל"ז תש' והנהג' ס' ז' ועיין אוצר הלכות אב כב).

אכילת מצות:

טו. י"א שאפילו בשנה זו אין אוכלים מצה בער"ש (כמו בכל ער"פ – אפילו להאוכלין מר"ח ניסן) וגם לא קטנים המבינים בסיפור יציאת מצרים (מובא בפסק"ש ס' תמ"ד אות ט' בשם כמה פוסקים).

כָּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסֵדֶר אוֹתוֹ כֵּן נִזְכָּה לְעֲשׂוֹתוֹ

מאכל חמץ:

טז. אין לבשל מאכלי חמץ לשבת זו, שאסור אח"כ להדיח כלי חמץ בשבת (שלא לצורך השמישין).

❖ אבל מותר לבשל בכלים שזורקים לאשפה (בעקעלעך אלומיניום, ויחמם ע"ג סטאוב או פלאטא של חמץ), ויזרוק אותם קודם זמן איסור לרחובה של עיר, ובמקום שאין עירוב – יזרוק ע"י גוי (ש"ע ס"ג).

❖ לאלו שהגעילו השיניים בערב שבת, לא יאכלו מאכלי חמץ חמין.

❖ אם השתמש בשבת בכלים רגילים של חמץ, יקנחם (אפווישן) או ידיחם מעט, וע"י גוי ידיחם יותר (רמ"א ס"ב מ"ב י"ד) (ואם אינו יכול לנקותם, ישפוך עליהם בליטש וכדומה לפגמם (וע"י אוצ"ה אות יט).

לערות מכלי פסח לכלי חמץ:

יז. אין לערות (ארײניגסן) מכלי פסח לכלי חמץ (כי 'ניצוק' מחבר הבליעות מכלי חמץ שלמטה לכלי פסח שלמעלה), ואם צריך לכך, יש כמה עצות:

❖ יערה לתוך כלי פלאסטיק וכדומה (דיספאוזעבל).

❖ ימתין עד שלא יהא יס"ב (הייס).

❖ יערה לתוך כלי חמץ שאינו 'בן יומ' (ע"י א"ר סי' תנ"א סק"מ, כף החיים סוס"ק רל"ז, אוצ"ה טו).

❖ או יערה מכלי פסח לכלי אחר של פסח, ומשם לכלי חמץ (פרמ"ג).

השולחן והחדר בשבת ער"פ:

יח. יניח על השולחן מפה מפלאסטיק (דיספאוזעבל) כדי לזרקה אח"כ.

יט. לא יניח הגרות (לייכטער) על הפלאסטיק, ואם שכח יכול להסירם ע"י גוי או באחורי ידיו (כלאחר יד).

כ. לא יאכל החמץ במקום שיש קארפעט – כדי שיוכל לנקות אח"כ מפירורים, וקארפעט שיש שם פירורים – ישתמש בבעזעם כדי לנקותם, ולא ישתמש בקארפערט סוויפער אלא ע"י גוי.

דיני שבת – ערב פסח

צירוף מצה ללחם משנה:

❖ מותר לצרף מצה ללחם משנה, אבל יניח המצה בניילון (פלאסטיק) כדי שלא תיגע בחמץ.

❖ ולא ישתמש עם מצת ערב פסח שמוחדת עבור ליל הסדר, אך אם אין ברירה, מותר (ע"י פרמ"ג א"א סק"א, אבל עיין בדע"ת).

השכמה בשבת לשחרית:

❖ בשבת מקדימים זמן תפלת שחרית, כדי שיוכלו לאכול סעודת שבת קודם סוף זמן אכילת חמץ.

- ❖ מי שנאנס ואין לו שהות להתפלל שחרית לפני סוף זמן אכילת חמץ, יאמר ברכת השחר, ברכת התורה, ברוך שאמר, אשרי, נשמת, ישתבה, ברכת קר"ש, שמו"ע ויאכל פת כביצה לפני סוף זמן.
- ❖ ואם אין לו זמן גם לזה, אסור לאכול לפני תפילת שחרית, אלא יקדש אחר שחרית וישתה שני רביעיות יין (משום קידוש במקום סעודה), ויאכל דגים, בשד ופירות.

שינוי מקום באמצע הסעודה:

- ❖ לכתחילה צריך לקדש ולאכול הסעודה במקום אחד (סי' רע"ג ס"א).
- ❖ אבל הרוצה לקדש במקום אחד ולאכול הסעודה בחדר אחר, מותר – אך בתנאי שהיה כן בדעתו בשעת קידוש (שם במש"ב).
- ❖ אם מקדש בחצר או בבית אחר, צריך עכ"פ שיוכל לראות משם מקום הקידוש (שם).

אכילת שאר מאכלי הסעודה בלי ברכה:

- ❖ מותר לאכול שאר מאכלי הסעודה בלי ברכה – אפילו שכבר סילק ידו מן פת, ואינו רוצה לאכול עוד ממנה (מצד האיסור), וימשיך עם שאר המאכלים אפילו לאחר זמן אכילת חמץ (רוב פוסקים, ועי' נטעי גבריאל בסוף הספר).
- ❖ ויברך ברכת המזון במקום הראשון, וכשיש מניעה בזה יברך במקום שיוכל לראות מקומו הראשון (מ"ב סי' קפ"ד ס"א).
- ❖ י"א שישמור כל הסעודה בזמן שעדיין יכול לאכול חמץ, ויאכל עוד קצת פת לפני ברהמ"ז, אפילו בחדר אחר (עי' מנח"י ח"ו מ"ט, ועי' פסק"ת תמ"ד ט').

ניקוי השיניים והפה:

- ❖ אחרי האכילה ינקה פיו ושיניו (ציינער) ע"י קיסמי שיניים (Toothpicks).
- ❖ לא ישתמש עם בראש (Brush) רגיל, אלא בבראש (Brush) מיוחד לשבת שהשערות אינן צפופות ואינן מחזיקות מים בתוכן (עי' שש"כ), וכמו"כ בלא משחת שיניים (Toothpaste), ולא ישתמש באותו בראש (Brush) בפסח.
- ❖ מי שלא עשה הגעלה מער"ש, או שעשה אבל אח"כ הכניס לפיו מאכל או משקה חם, יכול להדיח בפיו במים חמים כפי מה שיוכל לסבול.

ינער בגדיו:

- ❖ ינער בגדיו מפירורים (בלי לנקותו ולהרטיבו במים), וכן בקיפולי (קנייטשן) מכנסיים וכו', ואם יש לו בגדים בשביל פסח, יניח הבגדים שאכל עמם במקום שאין משתמשים שם לבגדי היר"ט.

ביטול החמץ:

- ❖ יבטל החמץ ויאמר 'כל חמירא' כמו בכל ער"פ קודם סוף זמן ביער חמץ, הוא וכל בני ביתו ובלשון שמבינים.

סעודה שלישית:

- ❖ יקיים של"ס עם פירות, בשר ודגים, או בשתיית יין (תהל"ד ס' רצ"א, שש"כ נ"ו הע' כ"ו), ומזמרים זמירות של שבת, אבל לא יאכל הרבה כדי שיאכל המצות בתיאבון לבילי הסדר.
- ❖ מי שמחלק הסעודה לפני סוף זמן כדי לקיים 'שלוש סעודות' יברך ברהמ"ז, יפסיק מעט בהליכה או בדברי תורה, ואז יטול ידיו שנית ויברך על נט"י – אם אוכל כביצה, ויברך המוציא – אפילו בכזית (נט"ג שם).

ניקוי הבית:

- ❖ יזרוק מפת הפלסטיק לאשפה, ויכבד (אויסקערן) מקום האכילה וכל מקום שאכל, כגון בפרוזדור.
- ❖ אין לחשוש מחמץ שנדבק על הריצפה, אבל הרוצה לנקותו – לא ישתמש עם מאפ (Mop) ולא יסחוט שמאטע, אלא ישפוך עליו מים, ויקנה באופן רפוי עם שמאטע מיוחד לכך, או עם געפקינס (אבל יזהר שלא לסחוט).
- ❖ יזרוק החמץ לרחוב – בעיר שיש בה עירוב, או ע"י גוי במקום שאין בה עירוב, ואם יש רק מעט חמץ, ינערם בתוך בית הכסא.
- ❖ שינה בשבת ער"פ: מצוה לישון קצת בערב יו"ט, אנשים נשים וטף, כדי לקיים מצוות הלילה בשלימות (מטה משה ס' ת"ד; ספר מנהגים מהר"א טירנא אות ע"ב).
- ❖ אבל לא יאמר כן בפיו, וכן לא יזוז הילדים לילך לישון 'כדי להיות נעורים בסדר'.
- ❖ לבישת בגדי יו"ט – י"א שסמוך לערב לא ילבש לעצמו או לילדים בגדי יו"ט, משום 'הכנה', אלא ילבשם באמצע היום, או כשכבר וודאי ליל יו"ט (כפה"ח ס' תקכ"ט, וכן איש חי מובא בפסק"ת), ויש מתירים בכל אופן – אלא שלא יאמר שלובש אותם לכבוד יו"ט (עי' שש"כ בדין הכנה לימודים בשבת, וכמ"כ כאן).

דיני זהירות בהג הפסח

- א. תכשיטים: אשה לא תענוד תכשיטיה וכן השעון יד (האנט זייגער) בשעת הכנה ועסק בקאך (Kitchen), וה"ה בעת האכילה – אא"כ ניקתה אותם והגעילתם לפני פסח, ולא מספיק אם ניקתה אותן בלבד, ואפילו ע"י דבר הפוגם (Windex, Ammonia).
- ב. סינון מים: ישתמש אך ורק במים שיש סינון כשמאטע וכיו"ב על הקראן (Faucet), ואפשר להגעיל הפילטער של הקראן (בלי הוואטע) (ס' תס"ז מ"ב ס"ז).
- ג. בישול לפני יו"ט: כל הסינון צריך רק כשכבר הגיע זמן יו"ט, אבל בכל התבשילים שמבשלים לפני יו"ט, לא צריך סינון או מים מוכנים (Water-Spring).
- ד. מים: הרבה נוהגים להכין מים בכלים מערב יו"ט כדי לשתות ולבשל מהם ביו"ט, כי כך יחול דיני ביטול מערב פסח אם נמצא שם משהו חמץ, בפרט היום שבנקל אפשר להכין ספרינג וואסער (Spring Water, Soda) וכיו"ב, אבל להדחת כלים, אין צורך להכין (מעדני שמואל ס' ק"ז, מנח"י ח"ז ל, וע' מ"ב תמ"ז ל"ה).
- ה. ספרים וסידורים: שמונחים בין פירווי חמץ כל השנה, לא ישתמש בהם – אא"כ

בדק כל דפי הספר (מדין ביעור פירורי חמץ בפסח, וגם שמא יבוא לאוכלם) (הז"א קט"ז ס"ק י"ט, הגרש"א, ע' דרשו ת"מ"ט).

- ❖ ולא מספיק אם מנקה הכיסוי (Cover) או מנער הספר, וזה מוכח במציאות, וכן לא יניחם על שולחן בלי הפסק מפה או נייר, וכדאי לקנות סידורים מיוחדים לכבוד פסח.
- ו. כלי מאכל שנפלו: כלי קר ומאכל קר שנפלו על הארץ, אם שייך – יישטפו היטב, ויש המקלפים (אפ-שיילן) המאכל, אבל כלי חם ומאכל חם, וכן מצה אפילו קרה – שנפלו על הרצפה, לא ישתמש בהם.
- ז. פירות וירקות: נוהגין שלא לאכול שום פרי או ירק בלי קילוף (אפשיילן) (עפ"י מ"א תס"ז, א"א בוטשאטש חמ"ז בדין ביטול ביצים).

- ח. חפצים על השולחן: לא יניח על השולחן שאוכל עליו – משחקים (Toys, Games) שנמצאים על הרצפה, וכן לא יניח שם שום דבר בלי ניקוי, כגון בקבוקים מהחנות.
- ט. שריית מצה (געבראקס): המנהג שלא לאכול מצה שרויה במשקה, ולכן לא יחזיק או יעביר מצה מעל המאכל, ויש לייחד כלים מיוחדים עבור שריית מצה לילדים, או כלים מפלאסטיק (Disposables).
- י. בישל מאכל בכלי חמץ לפני פסח: א. אם הכלי אינו 'בן יומן', מותר המאכל אפילו בפסח (עפ"י רמ"א ס' תמ"ז ס"ב, וס"ד, ומ"ב כ"א, ושעה"צ קנ"ב). ב. אם הכלי 'בן יומן', אסור, אבל יכול להצניע הכלי והמאכל על לאחר פסח (הרב תמ"ב ס"ח, מש"ב שם ס"ק א').

קטניות

- א. קטניות: גם ער"פ אין אוכלים קטניות מסוף זמן אכילת חמץ (ח"י סק"ב), ובשעת הצורך, יש להתיר קטניות בער"פ (פרמ"ג תמ"ד א"א ב').
- ❖ ובמקום אונס כגון חולה, מותר אפילו בלי התרת גדרים (דג"מ יור"ד ר"ד, וע' באוצ"ה תנ"ג אות ו').
- ב. קטניות בווייטאמין: כשיש צורך בדבר, מותר, אבל בתרופות (Medicine) מותר בכל אופן.
- ג. קטניות בשעמפו, קריעם (Cream), זייף, קאסמעטיקס – מותר (ע"י ס' ק"ז פ"ח ד' באה"ט ג' בדין רחיצה בטריפה).
- ד. כלי קטניות – שמשמשים עבור תינוקות הצריכים לכך, לא יחזיקם בקאך או בכיור (סינק) יחד עם שאר כלים.

זיך מישן

- א. גדר זיך מישן – כל מיני מאכל ומשקה פתוחים (אפגענע) שעסקו בהם ידיים או מאשינען שלא מהבית שלו, או בחנות ובית חרושת (פעקטארי), הרי זה נקרא זיך מישן.
- ❖ מוצרים פתוחים המקובלים: כל המאכלים הפתוחים המקובלים להיתר, כגון מצה, יין, שמן, חלב, מאכלי חלב (Dairy Products) – וכל אחד מנהג אבותיו בזה, וכן קאווע, טיי, מלח, צוקער, קמח של תפ"א (Potato Starch), כל אלו אפילו הם פתוחים – מקובל להשתמש בהם אע"פ שנעשו בחנות ובבית חרושת (פעקטארי), ובלבד שיהיה עם הכשר מוסמך.
- ❖ שמן, שמאלץ, דגים וכדומה – 'אל תטוש': כל אחד מנהג אבותיו בידיהם ויש בזה משום 'אל תטוש', ואם משום סיבה צריך לשנות, צריך להתיר גדר.
- ב. זמן שמקפידים על זיך מישן – מתחיל בליל יו"ט, אבל בערב פסח – מותר בכל מיני

מאכלים שהם כשר לפסח, וכן באחרון של פסח (עפ"י מחבר תמ"ז ס"ב, ועי' פסק"ת תס"ז סוסק"י).

אפיית מצות – ערב שבת

א. אפיית מצות: יאמר 'לשם מצות מצוה', ואין הכוונה שעושה המצה לשם פסח, אלא ששומר העיסה שלא יחמיץ – 'לשם מצות מצוה' – שתהא נאכלת בערב לקיים 'בערב תאכלו מצות' (או של ז' ימי פסח).

ב. שהיית מצות: לא ישהה כלל בצק בלי התעסקות, ומצוי ביותר במצות על שולחן הרעדלערס, וכ"ש שסמוך לתנור בכל מקום שהוא חם – יזהר מאוד שלא יהיה שם מצות לפני אפייה.

ג. מצות כפולות: פירוש, מצות שנכפלו ונוגעין זו בזו, אבל אם יש אוויר ביניהם – מותר, אבל צריך במקום ההיא קרימת פנים (פארהארטעוועט פון באקן), ואם נגעו זה בזה – צריך להסיר כדי נטילה, בערך אינטש (2.24 ס"מ) – ואפשר לזרקו בבית הכסא, ומותר אפילו אם אין ס' נגדו בכל המצה.

ד. לשלם בעד מצות מצוה: ישלם על מצות מצוה כדי שיהא שלו מה"ת, ואם לא שילם – לא יצא יד"ח (בפרט אם המוכר או גבאי החבורה צריכים את הכסף או שגילו דעתם שצריך כבר לשלם) (סי' תנ"ד מ"ב ט"ו).

❖ גם אם הסכימו לתת בהקפה (בארג), אבל אחר יו"ט מדחתו מלשלם, אינו יוצא למפרע (חר"מ סי' צ"ט ט"ו).

ה. חלה: ייזהר לבדוק אם לקחו חלה מהמצות וממה שנאפה ער"פ.

ליל הסדר

א. הדלקת הנרות: זמן עשיית הברכה – יש דעות מתי לברך ביו"ט, אם כמו בשבת אחר ההדלקה, או לפני ההדלקה.

ב. מדליקים (בשנה זו – כולם) לפני הסדר: יכוונו לצאת בברכת 'שהחיינו' שתחול על הנרות ועל מצוות היום: מצות, מרור, סיפור יצ"מ וכו', ושוב לא יאמרו 'שהחיינו' בעת קידוש ולא יענו עליו 'אמן' (ועי' שבה"ל ה"ג ע"א).

ג. הבדלה – יקנה"ז: בשנה זו עושים הבדלה, וגם נשים יכולות לברך (שש"כ בשם הגרש"א פס"ב הע' כ"ז, שר"ת באר משה ח"ו קל"ו), (וי"א שלא יברכו הנשים ברכת הבדלה, ויגד משה).

❖ 'ברכת מאורי האש' – יכול לקחת שני נרות ויקריבם זה לזה, ונשים לא יברכו ברכה זו (ביה"ל סו"ס רצ"ז).

ד. מחלקים תינוקות: המנהג לחלק לתינוקות אגוזים ושקדים, ועצה טובה ליתן להם ממתקים כדי שישאלו 'מה נשתנה', גם להבטיח להם מתנה באפיקומן כדי שיקשיבו וישמעו כל הסדר.

ה. שתיית הרביעית: א. לכתחילה צריך לשתות בבת אחת כל הרביעית, ובדיעבד רוב רביעית (וכשיעור הל"ל). ב. בכוס ד' צריך כל הרביעית. ג. בכוס ג' וד' – לא ישתה יותר מכדי אכילת פרס – ב' דקות (מינוט), וי"א ד' או ה', אך ביותר מט' דקות לכו"ע לא יצא יד"ח (רמ"א ס"ט, מ"א ר"א; מחה"ש שם; מ"ב ל' ול"ד).

ו. שתיית הכוס: לכתחילה ישתה כל הכוס או רוב כוס – אפילו מחזיק כמה רביעיות, ולכן מי שקשה לו, יקח כוס קטן המחזיק רביעית אחת (והשיעור כ"ל), ומזה ישתה רביעית, או עכ"פ רוב רביעית בבת אחת.

ז. הסיבה: א. הסיבה היא על צד שמאל, אפילו לאיטר יד (רמ"א ס"ג). ב. ייסב (ואלגענען) רוב גופו וגם ישעין ראשו (לייגן, לענגען) על מיטה או כרים (קישענעס) ולא רק הראש, או רק הגוף (מ"ב ז'). ג. מיסב

דווקא על דבר אחר ולא באוויר. ד. מי שאין לו מיטה, יכול לסמוך על כסא אחר. ה. גם יכול לסובב (אויסדריינען) הכסא שלו להצד – אבל הוא בעצמו יישב ישר באופן שצדו השמאלי וראשו ייסמכו על אחורי הכסא, אבל לא יסובב את עצמו עם הכסא כדי לסמוך גבו (רוקן) על הכסא, כי זה נקרא אחור ולא צדו השמאלי (סדר פסח כהל' פ"ב י' תש' והנהגות ח"ה קל"ט).

ח. החייבים והפטורים בהסיבה: החייבים – אנשים וקטנים שהגיעו לחינוך, וכן בן אצל אביו, ואם האב רבו – יטול רשות. הפטורים – נשים, תלמיד לפני רבו, אצל אדמו"ר או ת"ח מופלג בדורו אע"פ שאינו רבו (תע"ב ס"ג, ס"ד, ס"ה, ס"ו; מ"א סק"ה ו, ח, י ס"ק ט').

ט. בדיעבד בלא הסיבה:

❖ אחר כוס ראשון – זה דין ספק, לכן יכוון לפני קידוש שאם ישכח להסב – שישתה עוד פעם כוס בהסיבה ובלי ברכה.

❖ אחר כוס שני – ישתה עוד פעם בהסיבה ובלא ברכה.

❖ אחר כוס ג' וד' – לא ישתה שנית (רמ"א ס"ה, מ"א ז' א"ר ז', ח"י י"ד).

❖ באכילת מצה – יאכל עוד פעם בהסיבה ובלי ברכה.

❖ אחר אפיקומן – לא יאכל שנית אפילו לפני ברהמ"ז (מ"ב ס"ק כ"ב).

❖ אחר כורך – לא יאכל שנית (רב תע"ה ס"כ).

❖ בכרפס – לא ייסב, אבל יש שכן נוהגים.

❖ במרוד – לא ייסב, ואם רוצה – יכול בהסיבה (תע"ה הרב ס"ג, מ"ב י"ד).

י. שתייה בין הכוסות: א. אחר כוס ראשון – יכוון שאם ירצה לשתות – ישתה יין (ודווקא משקין שאין משכרין), ואם לא כיוון, מותר לשתות מים או שאר משקים שלא 'חמר מדינה' (תע"ג רב ס"א, ג'). ב. אחרי כוס שני – מותר כמה שירצה. ג. אחרי כוס שלישי – ישתה רק מים (הרב ס"ג). ד. אחרי כוס רביעי – וזהו אחרי האפיקומן, ישתה רק מים או סעלצער (תע"ח ס"א; ערה"ש ס"ג, שערים מצוינים בהלכה ק"ט ק"יז), וכן לצורך גדול – מותר בטיי או קאווע (מ"ב תע"ח סוס"ק א').

יא. חיוב קטן וקטנה: המבין קדושת היום – חייב בקידוש, המבין ב'ציאת מצרים' – חייב בסיפור יציאת מצרים, היכול לאכול כזית בכדי אכילת פרס – חייב באכילת מצה, והם כבני ז' ז' (עי רב תע"ב כ"ה).

יב. קטנים משיעור חינוך: המנהג ליתן אפילו כוס קטן פחות מכשיעור לילדים הקטנים משיעור חינוך כדי שישאלו (ח"י תע"א כ"ז).

יג. מגיד, סיפור יציאת מצרים: 'מצות עשה' לספר לילדיו, כדי שיתפעלו מהניסים ולהכניס האמונה בשמו יתברך, ולבן תלמיד חכם יחדש איזה דבר-חידוש והתפעלות, וגם נשים חייבות בסיפור יציאת מצרים, וכן אפילו יספר לעצמו, ויספר מתוך שמחה וגילה בקול נעים ומנגן (רמב"ם ח"מ פ"ז; הרב תע"ב סכ"ה; מ"ב ס"ד; ערה"ש סט"ו; להורות נתן ח"ט סי' ח; סידור יעב"ץ ח"י בשם מהר"ל).

יד. כזית מצה: יש מחלוקת בגודל השיעורים, ובדר"כ – רבע מצה הוא שיעור קטן, והוא בערך אונז OZ. אחד (י"א גרם, ו"א 30 גרם), והלוקח רבע ממצה עליונה ורבע ממצה אמצעית – יוצא חובת כזית למהדרין, וכן נשים או מי שאינו יכול – יוצאים בכרבע (א פערטל) מצה (ראה אוצ"ה דף רנ"ד).

טו. ברכת המצה לאפיקומן: יכוון לפטור בברכתו גם האפיקומן.

טז. כוונה באכילת המצה: יכוון לקיים 'מצות עשה' מה"ת, וגם יכוון הטעם – שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם, ולדעת ושיווכח לעיני כולם שהוא המנהיג

העולם.

ז. אופן אכילתה: א. לכתחילה לוקח השתי כזיתים בפיו, ולועסן. ב. יבלע כזית אחת בבת אחת.
ג. מי שאינו יכול, יבלע מעט מעט. ד. או עכ"פ בכדי אכילת פרס, וזה בערך ב' דקות, ד', ה', אך
ביותר מט' דקות – לא יצא יד"ח.

יח. זקן או חולה:

- ❖ יכולים לאכול מצה טחונה דק דק, ויטחנם אפילו ביו"ט, וכשחל יו"ט בשבת – לכתחילה יטחן בערב יו"ט, או בשבת ע"י שינוי.
- ❖ אם עדיין קשה לו, יכול לשתות מים עם המצה.
- ❖ אם עדיין קשה לו, יכול לשרות המצה במים.
- ❖ אם עדיין קשה, ישרה ביין, אבל לא במים חמים כדי שלא יבטל טעם מצה (עי' כ"ז בפוסקים ס' תע"ה).
- ❖ אם אוכל רק כזית אחת בכל הסדר, יאכל הכזית בסוף הסעודה, ויאכל כל המאכלים לפני המצה, ואז יטול ידיו ויאכל הכזית מצה באפיקומן (מ"א תפ"א ס"ק א').

יט. מרוד: יכוון לפטור בברכתו גם המרוד בכורך.

כ. שלחן עורך: מן המובחר לאכול בהסיבה (רמ"א תע"ד; לקוטי מהר"ח ב' פר"ח), אבל מי שלא נוח לו, אינו צריך הסיבה (ויגד משה ע"ר ל), ולא יאכל ולא ישותה הרבה – כדי שלא יאכל האפיקומן באכילת גסה, ואז לא ייצא ידי חובתו.

כא. אחרי האפיקומן: ישותה רק מים או סעלצער (תע"ח ס"א, ערה"ש ס"ג, שערים מציינים בהלכה ק"ט ק"ז), ובצורך גדול, מותר גם בטיי או קאווע, וליל שני קל יותר לגבי זה (מ"ב תע"ח – תפ"א, סוס"ק א').

כב. אכילת מצה ומרור – לפני חצות: יזהר מאד לאכול כזית מצה ומרור לפני חצות, כי לאחר חצות – ספק אם יצא ידי חובתו וגם לרוב הפוסקים אינו יכול לברך (מ"ב תע"ז סק"ו), וכן יקפיד בהאפיקומן, אולם בדיעבד יש לסמוך על המקילין ולברך, עכ"פ כשהזמן מתאחר – ידלג בהגדה.

שנה זו כל ימי חוה"מ תהיו בקיאים בדיני 'חול המועד פסח'

דיינים מומחים משיבים ועונים על שאלתכם כל ימות השבוע

קול

929-4 SHABAS

929 - 4 7 4 - 2 2 2

הלכות שבת האטליין שבת | יום טוב | חול המועד

זכור אהנו הא"ש לטוב, זכות הרבים תלו' בו

שמימן שיעור זה בהלכות פסח לטובת הציבור הגדול לזכות

יבחק מדרב"י בן בלוימא שרה

חנה שרה בת בלוימא

זכות הרבים יגן עליהם ועל משפחתם להתברך ממעון הברכות ברוב ברכות ישועות, אך טוב וחסד ידרפכם כל ימי חייכם, רוב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציתם, בני חיי ומזוני מיט אלע פירושים, עדי נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בירושלים עיד"ק

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הנצחות הערות והארות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com

בעזה ש"ת
שיעור נ"ז

מהדורה
שלישית

שיעורי
הלכה ישרה

דיני הכשרת הבית לפסח

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

דיני הכשרת הבית לפסח

א. כלים של חמץ שנשתמשו בהם לבישול או לדברים חמים – כגון טעלערס, טעפ, עסצייג (סכ"ם), בעקעלעך, מיקסער, בלענדער, צריך לנקותם ולהצינעם במקום סגור, או במקום גבוה שאין יד אדם מגעת שם – דבוק עם טעהפ (Tape), או בשאפעס רגילים עם דלתות דבוקות בטעהפ (Tape) וכדומה, אבל בשאפעס פתוחים – אינו מועיל, גם אם מדביק עליהם פתק "חמץ" (ס' תנ"א ס"א; מ"ב ז' ה').

ב. כלים שלא נשתמשו בהם אלא לצונן – כגון שיסלעך, פיטשערס (Pitchers), זאלץ מעסטל, Containers וכדומה, אין צריך להצינעם במקום סגור, אלא לא ישתמש בהם בפסח, ולכל היותר יניח פתק "חמץ" ודי בכך (שם ס"א משמעות מ"ב ס"ק א', דרשו ו', סכ"ב משמעות מ"ב ס"ק קל"ג, דרשו 120).

ג. כלים מלוכלכים עם פרורי חמץ (פארקלעבט מיט שמוטץ), משפשפם ומנקה מה שיכול – אך אינו צריך לנקותם לגמרי, כיון שאין משתמשים בהם, והם כפרורי חמץ מטונף שאין בהם דין ביעור, ומניחים בארון (שאפע) סגור כדי שלא ישתמש בהם, כדין כלים שמשתמשים בהם לדברים חמים (עי' ס' תמ"ב מ"ב סוס"ק ל"ג; ס' תנ"א ס"א מ"ב ס"ק ז' ד').

ד. כלי שנשתמש לחמים (פאר הייס): כל כלי שנשתמש בו לחמים – אם היו הבליעות ע"י אש בלי מים, צריך ליבון (גליען), אם היו הבליעות ע"י מים חמים אפילו רק ע"י עירוי (וינען), אפילו בכלי שני, ואפילו רק פעם אחת, צריך הגעלה (כשרין) (תמ"ב; מ"ב ל"ט), עכ"פ בלי להכשירם – אסור להשתמש בהם אפילו לצונן (תמ"ב רמ"א ס"א).

ה. לקנות כלים מיוחדים לפסח: מצוה מן המובחר למי שביכולתו – שיהיה לו כלים מיוחדים לפסח, וזה עדיף מלהכשיר כלים (ט"ז ה', מ"א ו', הרב י"ד; מ"ב י"ט; שבה"ל בקובץ מביה"ל ח"ג ע' כ').

ו. ניקוי קירות, שאפעס, שולחן וכסאות: צריך לנקות כל מקום שיש בו חשש של פרורי חמץ, אפי' פחותים מכזית, ויצחצה היטב בכל מקום שנגע בהם חמץ צונן (אפי' משהו, ואפי' בלי בליעה ע"י מאכל חם), אך א"צ הגעלה (תמ"ב ס"ו מ"א ל"ח), ובאופן שרואה פירור חמץ אך אינו יכול להוציאו, די לפגמו בחומר (Windex, Bleach), ואינו צריך לפרק השולחן או השאפע (תמ"ב ס"ו; מ"ב ס"ק ל"ג).

ז. משחקים (Toys): משחקי הילדים וכל חלקיהם – אפשר לשרותם ולשטפם (ווייקען און אפשווענקען) כגון בתוך אמבטיה (Bathtub) עם מי-סבון (זייפואסער), ואינו צריך לצחצה כל חלק וחלק בפני עצמו [ובימי פסח לא יניחם על השלחן].

ח. מקרר (Refrigerator) – הוא כלי שמשתמשים בו לחמץ צונן, וכמו"כ נידון ככלי עם חריצים (מהר"ל) – ולכאורה היה צריך שלא להשתמש בו בפסח (ס' תנ"א סכ"ב ושם מ"ב), אלא שנוהגים להקל ע"י ניקויו בהקפדה ואח"כ לכסותו היטב בכל פינה, וידקדק שלא ייקרע הכיסוי באמצע פסח, כדין השתמשות בכלי חמץ.

ט. פריזער (Freezer) – כמה פעמים יש שמתקלקל המאכל כאשר מכסים כל הפריזער, לכן ינקה אותו היטב, ואז אינו צריך לכסות הכל, אלא יחזיק

כל המאכלים בשקיות (Bags).

י. הזזת סטאוב (כירה, Stove) ומקרר (Refrigerator): אין צורך להזיזם כדי לנקות מתחתיהם (כמבוא בסעיף ה"ג ושם מ"ב ל"ח, ס"ה תל"ח ושם מ"ב ט"ו), אכן אם הזיזם כגון ע"י גויטע וכד' – הרי שלכמה פוסקים יעשה שם בדיקה לפני שמחזירים, ויכול לבדוק ע"י אור הלעקטער (הש"פ שעור ב' ס"ט, וכ"ש מבעל מקדש ישראל).

יא. מקומות עם בליעות: ארונות (שאפעס) מעל הקאונטער ומעל הכירה (Stove) – מצטברת שם זיעה העולה מחמץ הקדירות של כל השנה, ולכן צריך לכסות היטב תחתיהם עם נייר כסף (Silver-foil) – כדי שלא תגיע זיעה ממקום זיעת חמץ.

יב. שולחן וקאונטער (שיש, Counter) עם בליעות: מקומות שמניחים שם חלות חמות, או שלשים (קנעטן) שם עיסות תמיד, מעיקר הדין צריך הגעלה (אם שייך) ושני כיסויים קשים שלא יתגלו בפסח, ואפשר בלוחות פלאסטיק כפולים (Double plastic sheets) (ס"ה תנ"א ס"ז) (זה מועיל יותר מהפסק עם עץ (ברעט) אחד, שהריהו כהפסק בב' כלים).

יג. שולחן שבת (דיינינג רום): כל שולחן שמשתמשים בו רק לצונן ואין מניחים שם אלא כלי שני, ובדו"כ הוא גם מכוסה במפה (טישטער), די לנקותו ולכסותו בכיסוי בעלמא (כפה"ח ס"ק רל"ג).

יד. סדר הגעלת כלים לפסח: א. ניקוי היטב מלכלוך בכל הסדקים והקפלים (Folds) של הכלי, והסרת החלודה (ראסט, Rust), אבל אם אינו אלא מראה חלודה בלי ממשות (פלעקן), מהני הגעלה בכל אופן (מ"ב תנ"א כ"ב). ב. המתנה 24 שעה בלי השתמשות (אם השתמש אחר 24 שעות [אפילו בחמין – לא חמץ], אינו צריך המתנה עוד פעם). ג. כשמכשירין מיני מקומות (כגון שולחן וקאונטער, לא כלים), עושים הגעלה ע"י עירוי במים רותחין. ד. לכתחילה ייקח אבן מלובנת ששהתה קצת זמן על האש, ויערה עליה בכל מקום שמגעיל (ומועיל כל זמן שהמים תוססין בעירויין – טוט זידען). ה. תיכף אח"כ ישפוך שם מים קרים (המוכנים לכך). ו. המנהג לכסות כמה פעמים אחרי ההגעלה.

טו. דיני כלי ההגעלה: אין מגעילים ע"י כלי חמץ, אלא ע"י: א. כלי של פסח [ואח"כ להגעיל את כלי המכשיר] (הרב תנ"א נ"ט; שעה"צ חמ"ד ד'). ב. קומקום (טשייניק) של כל השנה שאינו בן יומו. ג. או בכלי חמץ שאינו בן יומו, ודווקא אחר הגעלתו (קובץ מבית לוי תשס"ו ע"ה, וכ"ש מבעל מקדש ישראל).

טז. שולחן מטבח (Kitchen) וקאונטער (Counter) מפורמייקע (Formica): שולחן וקאונטער שמשתמשין שם עם כלי חמץ רותחין, אי אפשר להגעילם לכ"ע: א. אעפ"כ לכתחילה יעשה הגעלה עם אבן וכנ"ל. ב. ויגעיל מלמטה למעלה, דהיינו קודם הקאונטער, ואח"כ מאחוריו (Back Splash) (ועי' בנט"ג ע"ג ה' הערה ט'). ג. ויכסם בשני כיסויים קשים שלא יתגלו בפסח, ואפשר בלוחות פלאסטיק כפולים (Double Plastic sheets).

יז. כאשר אי אפשר לערות מים רותחין, ינקה עם חומר הפוגם (Bleach, St-Moritz), ויכסה בשני כיסויים (שולחן גבוה סקמ"ח; ח"א כלל קכ"ב ס"כ; נט"ג הע' ח' ב'; הגרש"א והגרש"ד א').

יח. קאונטער (Counter) של אבן שיש – אפשר לכתחילה להגעיל ובאופן הנ"ל, אך

בתנאי שאין שם בקעים (שפאלטענעס) – שאז צריך לנקותם היטב מכל לכלוך וחציצה (נט"ג פ"א).

יט. הייטשער (Highchair) – שמניחים עליו חמץ חם (כגון הייסע לאקשן), יעשה הגעלה לכתחילה ע"י עירוי ועם אבן כנ"ל, וצריך לכסותו בשני כיויים 'קשים' שלא יתגלו בפסח.

כ. כיורות (Sinks) – של חרסינה, פורצלן, אמאייל (Enamel), אין מועיל להם הגעלה כ"כ, אבל מ"מ יגעילן כמה שאפשר, לכן: א. ינקה הכיור (Sink) היטב, ולכתחילה – יפרק הקראן (Faucet) כדי לנקותו. ב. אם שפת הכיור (Sink) אינה מחוברת לקאונטער (Counter), ינקה היטב את החריצים מסביב, ואם היא מחוברת לקאונטער, ינקה היטב כל הלכלוך מסביב, אך אינו צריך להסיר הדבק (Glue-Corking) בעת הניקיון. ג. ימתין 24 שעות משימוש חם. ד. ישפוך חומר הפוגם (Bleach) וכדו' בתוך הדרעין (Drain). ה. יערה מכלי ראשון [ולכתחילה עם אבן מלובנת ששהתה על אש], ויערה קודם ממטה למעלה (נט"ג ע"ג ה' הערה ט'), דהיינו לתוך שולי (Floor) הכיור (Sink), ואח"כ מסביב על דופני הכיור, ועל הקראנען, ויפתח את המים החמים בשעת העירוי על הקראן (Faucet). ו. תיכף אח"כ ישפוך שם מים קרים. ז. יניח הפסק (אינסערט, Sink Insert) לתוך הכיור, ויעשה הפסק בין האינסערט להסינק עם אבן וכדו', או שיהיה קצת קטן במידה (Size). ח. ייזהר שנקב האינסערט לא יהא נגד הדרעין (Drain) של הסינק, אלא מן הצד. ט. לעולם יחליף המסננת (Strainer) לפסח.

כ. כיור נירוסטה (Stainless Steel) – אפשר להגעיל, לכן: א. ינקה, וימתין 24 שעות. ב. ישפוך חומר הפוגם (כנ"ל). ג. יעשה עירוי באבן מלובן, ואם אינו יכול – יעשה רק עירוי. ד. אח"כ יפתח המים החמים בשעת העירוי על הקראן (Faucet).

❖ לעולם כדאי ליתן הפסק אינסערט בפנים (נט"ג פ"א).

כא. מים חמים בימי פסח: י"א שמי שיכול – יחמיר לא להשתמש עבור ניקוי הכלים (ולמאכלים) במים חמים של הבנין בימי פסח מחמת כמה טעמים (מדין עירוי תמיד, מדין ספק חמץ במים, בפרט הדר עם שכנים למעלה המשתמשים עם חמץ, כגון שכן גוי) (שם הע' כ"ב בשם פוסקי זמנינו).

כב. כיור אמבטיה (Bathroom Sink) וכדומה – שאין מניחים שם חמץ, די בניקיון לבד (הגע"כ פ"ג כ"ז; נט"ג שם ס"ב).

כג. תנורים שלנו – המצופים אמאייל (Enamel) – אי אפשר להכשירם אלא ע"י ליבון עם טארטש (Torch) ואם עבור שימוש בער"פ, אפשר גם ע"י ניקוי עצמי (Self-Cleaning) [ע"י בסמוך באריכות].

כד. כמ"כ יש חשש גדול מדלת התנור, היות ובמציאות יש הרבה פרורים בתוך הכפל (Fold), לכן יכסה היטב את הדלת בשני כיויים מנייר כסף (Silver-Foil), וגם צריך לכסות הגומי של דלת התנור שמבפנים (Gasket).

כז. תנורים – ניקוי עצמי (Self-Cleaning) – הרבה פוסקים סוברים שניקוי עצמי

(Self-Cleaning) אינו מועיל, כיון שבמציאות כשבדקים – מוצאים תמיד משהו חמץ בפנים שא"א לנקות.

אבל מ"מ מועיל ניקוי עצמי (Self-Cleaning) עבור אפייה שמלפני פסח (עד הזמן של י"ט), ואז יכול לאכול מאכלים אלו כל ימי הפסח (שמעתי מהדיין הרה"ג רבי אשר עקשטיין), לכן:

א. ינקה היטב התנור – בצירוף חומר חריף כמו Easy off, וינקה גם השעלפס (Shelf). ב. ימתין 24 שעות. ג. ידליק התנור על כ-850-900 מעלות (Degrees) למשך שעה אחת. ד. יכסה את הדלת היטב בשני כיסויים של נייר כסף (Silver Foil) (כ"ש מבעל מקדש ישראל).

כה. תנור עלעקטריק עם גלאז (Electric Oven Glass Top) – א"א להכשירו לפסח אפילו כשיניח עוד גלאז עליה, כי יש זיעה ביניהם, וישאל שאלת חכם.

כו. חצובות (Grates) של כירה (Stove) – שמשתמשים בהן בפסח, צריכות ליבון, ואין אומרים שכל פעם האש של הכירה שורפת החמץ שיש שם, כי מ"מ יש חלקים שאינם כנגד האש (שבה"ל), ולכן יניח כל חלק וחלק של ה-Grates ע"ג האש לכמה דקות (כ"ש מבעל מקדש ישראל), או יניחם בתוך התנור וידליקו על כ-850-900 מעלות (Degrees) למשך שעה אחת (בצירוף שהאש שורפת כל פעם בעת הבישול) (נ"ל).

כז. ליבון כירה (Stove) ע"י הנחת בלעך על החצובות (Grates) – אם אי אפשר ללבנם כנ"ל, יש עצה ללבנו ע"י שימת בלעך מלמעלה כמבואר בסמוך אות ל'.

כח. כדאי לקנות Grates חדשים לפסח (ע"י אג"מ אר"ח ח"א ס' קכ"ד; ק' מבית הלוי ח"א ע' כ"ט; הגרש"א בס' א"ה ח"ג פ"ג).

כט. כירה (Stove) המצופה אמאייל (Enamel), א"א להגעיל כ"כ מלמעלה (Stove-top), לכן ישפוך רותחין מכלי ראשון – ולתחילה בצירוף אבן מלובנת ע"י אש, ואח"כ יכסה בנייר כסף עבה (Heavy Duty Foil) מכופל (Double).

ל. עצה להגעלת וליבון כירה (Stove) – וחצובות (Grates) ע"י בלעך: אפשר להגעיל וללבן אפילו כירה כזה ע"י: א. שיניח בלעך ע"ג ה-Stove ועל גבי החצובות (Grates). ב. ידליק 2 להבות אש (פלאמען) ל-30 דקות (יזהר להוציא הסטאוב (Stove) מבין הקאונטערס כדי שחמימות האש לא תזיק לקאונטערס שמסביב). ג. אחד ההכשרה יכסה הכירה (Stove) באופן כפול (Double) כנ"ל, וכך מועיל בפרט בכירת נירוסטה (Stainless Steel) (נ"ל).

לא. גם צריך לכסות מעל הכירה מתחת השאפע, Oven-Hood או Microwave וכדו', ויכסה בנייר כסף מכופל (Double), כדי שלא תגיע זיעה ממקום זיעת חמץ. לב. סתימות (Fillings) בפה: לא יכניס דברים חמים לפיו 24 שעות, ואח"כ ידיח הפה במים חמים מאוד אבל כשיעור שייכול לסבול (הגרש"א בס' שבות יצחק פ"ט ס"ב; מהרש"ם ח"א ס' קצ"ז).

❖ כיון שאוכלים מאכלי חמץ רותח ים כל השנה (הייסע לאקשען, קישקע, קניידלעך), כדאי שלא יכניס לפיו דברים רותחים (קאכעדיג) כל ימי הפסח (כ"ש מבעל מקדש ישראל).

לג. ברעיסעס (Braces) – צריך לנקותם אצל רופא שיניים (Dentist) לפני פסח. לד. שיניים תותבות (פאלשע ציין) – ידיחם עם מים רותחין מכלי ראשון, ולכתחילה יטבילם ע"י חוט בכלי ראשון רותח (כ"ש מבעל מקדש ישראל). לה. בדיקת חפצים מחמץ – חפצים שיש בהם חשש חמץ, כגון: שולחן, כסאות, בריעף-קעיס (Briefcase), רענצלעך וכל כיוצ"ב, צריך לבדוקם, ודי באור הלעקטער, ואם אינו משתמש בהם בפסח, ינקם היטב ויצניעם.

לו. כיסי בגדים, מאנטלעך, מכנסיים עם מכפלת (Hems), קערידזשעס (Carriages) – צריך לנקותם מפירורים ולבדקם, ודי ע"י אור הלעקטער (עפ"י מ"ב שם), ואם מניחם עם דברים שמוכר לגוי, אינו צריך לבדוקם.

לז. שטריימל – יש בו ב' קשיים: א' – שקשה לוודא שייצאו מתוך השערות מבפנים כל הפרורים, ובפרט הפרורים הקטנים. ב' – שמלוובשים בזה כל ימי הפסח מעל המאכלים, ואפשר ליפול משם משהו חמץ, לכן יזהר בו מאד.

לח. ספרים, טלפון: כל מיני Books, ספר טלפונים, אלבום, וכן הטלפון, CD Player וכד', צריכים בדיקה אם משתמש בהם בפסח.

לט. גארביטש קענס, בעזעם וכדומה: א. לכתחילה לא ישתמש בפסח עם בעזעם של כל השנה, כיון שאי אפשר לנקותו מפירורים. ב. מותר להשתמש עם הוועקיום קלינער (Vacuum Cleaner) – לאחר ניקוי טוב, ויניח שקית (Vacuum Bag) חדשה. ג. במאפס (Mops) מותר להשתמש. ד. גארביטש קענס (Garbage Cans) – צריך לנקותם ולשפוך שם דבר הפוגם.

מ. מגבות, מפות (האנטעכער, טישטעכער) – היות שאין משתמשים בהן כל השנה עם קמח ממש, לכן אם מכבסים אותן במים רותחים (קאכעדיג) עם סבון כביסה (זיף, Detergent) שלנו שפוגם – מותר להשתמש בהן בפסח (עפ"י סי' תנ"א סי"ה; מ"ב ק"ה; פרמ"ג מ"ז ס"ס ד"ה וכלי; דע"ת ס"ה; וכ"ש מבעל מקדש ישראל).

מא. מפות (טישטעכער) פלאסטיק (Plastic) עבים וקשים (לא Disposables) – אין להשתמש בהן, ולא יכשירם לפסח (הגרמ"פ, ספר ה"פ הע' ל"ז).

מב. כלים חד-פעמי (Disposables) מפלאסטיק – כגון מפות פלאסטיק, נייר כסף וכד', מעיקר הדין מותר להשתמש בהן בפסח אפי' עבור חמים. אך י"א שלכתחילה לא ישתמש בחד פעמי (Disposables) מנייר, אלא בכשר לפסח. ויש מחמירים בכל הסוגים שיהיו כשר לפסח (ס' הגע"כ פ"ג הע' ב' ו; הש"פ פ"ט הע' 41).

(וצ"ע, דלכל היותר יש שם חמץ שנפגם ול"א בזה אחשביה (עי' חזו"א סי' קט"ז, ודרשו סי' תמ"ב מס' 41-42).

מג. השתמשות בכלי חמץ: המנהג להגעיל בכלי ראשון כל כלי ששימש אפילו לחמץ צונן, כגון כוסות, כדי להשתמש בו בפסח (פרמ"ג א"א

סק"ד; קישור"ע ס"י קט"ז ס"ג).

מד. מאכל שנתבשל בכלי חמץ לפני פסח: א. אם הכלי היה 'אינו בן יומ', מותר המאכל לפסח (רמ"א ס' תמ"ז). ב. אם הכלי היה 'בן יומ', אסור, אבל יכול להצניע הכלי והמאכל עד לאחר פסח (הרב תמ"ב ס"ח; מש"ב שם ס"ק א').

מכירת חמץ

א. משכירים מקומות וארונות עם היכר פתק 'נמכר', ואם מוכרים שם חמץ גמור, צריך מחיצה ל' טפחים (ט"ז; מ"א; מ"ב ס"ק י"ט, תנ"ב ס"ב).

ב. להיכנס לחדר שנמכר: מותר להיכנס בפסח באופן עראי לקחת משם משהו.

ג. חמץ בעין: רובם נהגו שלא למכור חמץ בעין (ב"ח ס' תמ"ח; א"ר סק"ד), חוץ מבעלי חנויות – שנהגו להקל, משום הפסד, והמו"ץ קונה בחזרה מהגוי אחר פסח (הגרש"א מועדי שלמה ע"ו).

ד. חמץ שאינו בעין: תערובת חמץ, דהיינו שיש בתוכה רק מיעוט חמץ, כגון מאכלים שהשתמשו עם חמץ, כקפה, סוכר, או מוצרים (Products) שאפשר שיש בתוכם חמץ, וכן תרופות שיש בתוכם חמץ – כל אלו מוכרים בלי חשש.

ה. חמץ נוקשה: חמץ בעין אבל נוקשה או נפגם, כגון זייף, קאסמעטיקס וכד' – ג"כ מוכרים, אולם מותר להשתמש עם ספרים וחפצים שנדבקו בדבק (Glue) חמץ (תמ"ב, מ"ב י"ז).

ו. קמח – מותר למכור, שהיום זה חשש חמץ רק מספק ספיקא, ועכ"פ מהחנויות אין חשש.

ז. מאשין מצות – אפילו למקפידים שלא לאכלם, מותר למכרם בלי חשש.

ח. קטניות – אינו צריך אפילו למכור, ובקטניות כבאנדלעך (Beans), רייז Rice-cake, Corn-cake וכל מיני קטניות בקונזרוון (Canned Beans) וכדו', צריך לזהר בהם, כי כמה מינים יש בתוכם מין חמץ כדגן (Wheat). ויש מחמירים למכור כל סוגי קטניות מחשש חמץ בתוכן.

ט. סיריעלס (Cereals): ישנם מיני סיריעלס (Cereals) אפילו מ-Rice, Corn שיש בתוכם חמץ (מאלט וכדו'), ולכן לא ימכור לגוי אלא בעל חנות (תנ"ג רמ"א ס"א).

י. בראנפן, וויסקי (Whiskey) וואדקה (Vodka) שיש בהם מין חמץ כדגן (Wheat) וכן בירה (Beer), אין מוכרים לגוי, אבל ליקר (Liquor) – מותר למכור בדרך כלל (שר"ת עונג יר"ט ס' ל"ג; נט"ג פמ"ד ס"ב).

יא. דברים שיש בהם אלכוהול: יש שני מיני אלכוהול: Ethyl-alcohol – יש בתוכו קטניות ואפשר אפילו חמץ. Isopropyl-alcohol – מותר בפסח. אבל כ"ז בדרך כלל, ולעולם צריך לשאול ולבדוק (כ"ש מהדיין הרה"ג רבי אשר).

יב. כלי חמץ – אין מוכרים את הכלים עצמם, כדי שלא יצטרכו אח"כ טבילה ככלי הגוי, אלא משאילים או משכירים אותם לגוי, אבל החמץ הדבוק, מוכרים, ויש מחמירים למכור גם בליעות הכלים.

יג. שותפים – כגון חנות של חמץ, וכן בית משותף, חדר מדרגות (Staircase), גג,

סטארעדזש (Storage), בייסמענט, חדר עלעקטיריק (Electric Room) ובוילער רום – אחד מהשכינים מוכר עבור כולם – ובהסכמתם, עם היכר פתק 'נמכר'.
יד. מוסדות וישיבות: מוסדות וישיבות שאין משתמשים שם בפסח, ינקו היטב מכל חמץ ולימכור לגוי.

התנהגות עם חמץ וחפצים מחומצים בימי פסח

טו. חמץ ביו"ט – מוקצה, ואסור לטלטלו אפי' ברגליו, לכן יכסנו בכלי וישרוף במוצאי יו"ט, ואינו עובר עליו כיון שביטלו וגם נמכר ואין זה חמצו, ומותר לומר לגוי להשליכו לבית הכיסא (שור"ת מנח"א ח"ב), ובחזו"מ יכול גם לפררו (צוברקעלן) לתוך ביה"כ או להשליכו לרחוב (הרב ס' ת"מ קנט"א סק"א; חזו"א ס' ק"ח; הש"פ שער 1 הע' ז; ועי' נט"ג פ"ג ס"ח).
טז. מצא חמץ ברחוב בפסח – לא יגע בו ולא ידחנו אפילו ברגליו (שור"ת קנין תורה ח"ה ס' מ"ג).

יז. כלי חמץ שנפל מהארון ביו"ט – אינו מוקצה, ומותר לטלטלו ולהחזירו (שלמי מועד ע' שכ"ח בשם הגריש"א).

יח. ציצית, ספרים: בפסח לא ינשק ציצית הנגדרת על הרצפה, או סידורים וספרים של כל השנה, וכן לא יכניס אצבעותיו לפיו כל ימי פסח בלי הדחה – כשנגעו בדברים בלתי נקיים, כגון ע"י השימוש בספר ובסידור וכיו"ב (הש"פ שער 1 בהע' ו; וכ"ש מבעל מקדש ישראל).
יט. זיף, שמפו: הרבה פוסקים אוסרים, כיון שיש בתוכם חמץ (אפילו שנפסל מאכילת כלב, דס"ל 'אחשביה' בסיכה).

כ. דיטערדזשענט (Detergent) של כביסה (Laundry Detergent), מותר (דלא שייך 'אחשביה' בזה).

כא. תרופות (Medication) – שיש בתוכם חמץ, צריך לבקש מהרופא סוג (Brand) כשר לפסח, ואם אין אחר, מותר לצורך רפואה (חזו"א).

כב. וויטאמינס (Vitamins) – שיש בתוכם חמץ, מותר רק בציווי הרופא לצורך רפואה, אבל לצורך חיזוק הגוף, אסור (כ"ש מבעל מקדש ישראל).

כג. תרופות לכאבים (Painkiller) כגון Tylenol – מותר אף כשיש בתוכם קטניות.
כד. ווייפס (Baby Wipes) – עם אלכוהול (במין האסור הנ"ל), הוא כדין שמפו, שאסור הרבה פוסקים כיון שיש בתוכם חמץ (אפילו שנפסל מאכילת כלב).

בדיקת חמץ

א. זמן בדיקת חמץ – מצאת הכוכבים, ולכתחילה יבדוק תיכף בתחילת הלילה, ובשנה זו שחל ער"פ בשבת בודקין אור ליום ה', ובדיעבד עד עלות השחר בברכה אפילו בכל שנה (ס' תל"א; ט"ז א' ד').

ב. עשיית מלאכה ולימוד: מחצי שעה קודם צאה"כ אסור לעסוק במלאכה ולאכול סעודה, אבל טעימה ושתייה בעלמא, מותר, ולא ילמד אפי' יש לו קביעות (שם ס"ב).

ג. חנויות וסוחרים: בעלי חנויות וסוחרים צריכים להפסיק ממלאכתם, ובשעת הדחק שאינם יכולים לגמור העסק או לסגור החנות, ימנה שליח לבדוק בזמנו (שור"ת תשו' והנהגה

ח"ב ס' ר"ד).

ד. ברכה: א. מברכים על ביעור חמץ, בין כשבדוק חמצו, ובין של אחרים, כדלקמן. ב. אם שכח לברך, הרי שאפילו אם נשאר רק חדר אחד שלא בדק – יכול לברך (הרב ס"ה). ג. אם שכח לברך אחר גמר כל הבדיקה, יברך קודם שריפת חמץ, ומחלוקת אם בשם ומלכות או לא (ה"ב מ"ב ז).

ה. כמה בתים: בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים או חנות וכדומה, אפילו הם רחוקים זה מזה, ויכוון על כולם בשעת הברכה, ולא יפסיק בשיחה שאינה לצורך הבדיקה עד גמר כל הבדיקות (שם).

ו. שליח: אם קשה לו לבדוק הרבה חדרים, ימנה שליח שישמע הברכה מבעה"ב ולא יפסיק אחרי הברכה, אלא יבדוק קצת בחדר השולח, ואח"כ ילך לבדוק בשאר מקומות (הרב ס"ח).

ז. בעה"ב שאינו בודק: אם בעה"ב אינו בודק כלל, יברך השליח, וכן יכולים אז כמה שליחים לברך בעצמם (הגרש"א הליכות שלמה פסח פ"ה י"ד).

ח. שליח לבדוק החנות: אם צריך – יכול לעשות שליח לבדוק החנות, ואם יש הפסק הליכה מבית בעה"ב להחנות, יכול לברך בחנות (עי' חכמת שלמה ריש ס' ת"ב, וד"ק).

ט. פלעשלייט (Flashlight): כל המקומות שיש חשש שהגנן יכול להזיק או לשרוף – אסור לבדוק שם בנר, אלא יבדוק בפלעשלייט, כגון בין הבגדים, בתוך הקאר תחת המושבים (Seats), תחת המיטה וכיו"ב, ואם בדק שם בנר, לא יצא ידי חובתו (מדין אבוקה בס' ת"ג ס"ו ומדין תנ"א ס"א).

י. בדיקה בפריזערס (Freezer): יבדוק היטב אם אין שם חמץ או חתיכות מהפרשת חלה או מאכלים ומשקאות של חמץ בתוך הפריזערס (אם לו יש כמה) והפריז'ז.

יא. חמץ שנכנס במקרה: יבדוק כל המקומות שאפשר שייכנס שם חמץ אפילו במקרה (קען ז"ך מאכען) או ע"י ילדים, וזהו בכל החדרים שבבית ואפילו חדרי שינה, בקומה למעלה, וגם תחת המיטות (ס"ג).

יב. כשלא נכנס אפילו במקרה: ארונות בגדים או אוצרות, שאינו מצוי שיגיע לשם חמץ אפילו במקרה ואפילו ע"י ילדים, אי"צ בדיקה.

יג. רצפת הבית: רצפת הבית שאין שם סדקים (שפאלטענעס, לעכער), אינה צריכה בדיקה, אבל אם יש איזה חור (לאך), או מאחורי השאפע שיכול להגיע – צריכה בדיקה, וכן אם יש חשש שנטמן שם חמץ של ילדים כקענדיס ושקאלאד מחמץ.

יד. חצרות (יארדס): בעק-יארד (Backyard), מרפסת (פארטש), גג הבית (Roof), אם אינו יודע בוודאי שאכלו שם חמץ בתוך ל' יום – וגם מצויים שם עופות או חתולים (קעטץ) וכדומה, אי"צ בדיקה, אבל אם יודע שהובא שם חמץ בתוך ל' – אפילו פעם אחת, כגון ע"י ילדים וכד', צריך בדיקה (ס"ו).

טו. פרוזדור (Hallway): צריך לבדוק הפרוזדור, בעיסמענט, חדר המדרגות (Staircase), וכך גם הביולער רום – אם אינו מוכרו.

טז. הזנת ארונות: אינו צריך להזין שאנג גדול, פריז'שידער או Stove כדי לנקות

מתחתיהם, אלא סומכים על ביטול החמץ (כמב' ס' תל"ג, מ"ב ל"ה, וס' תל"ח ס"ב, מש"ב ס"ק ט"ו).

יז. חובת בדיקה בבית המדרש: על השמש מוטלת האחריות של חשש חמץ בכל המקומות בבית המדרש, ולכן עליו לבדוק את כל בית המדרש והארונות, ויכוון לצאת עם הברכה שמברך בבדיקת ביתו (דעת תורה ס"י ערה"ש ס"ב).

יח. ארונות וחפצים פרטיים בבית המדרש ע"י בעליהם: לעדלעך, שאפעס, חפצים, ספרים הפרטיים, כיסי האלאטון של אברכי כולל, ככולם האחריות על בעליהם לנקותם ולבדקם מפרודי חמץ (כ"ש מבעל מקדש ישראל, וע"ש ס' ע"ח).

יט. הנוסע אל הוריו: הנוסע אל הוריו לכל ה"ט: א. יבדוק את ביתו לפני כן, ואם זה בליל י"ג – קודם ליל י"ד, [ובשנה זו שחל ער"פ בשבת – ובדוק קודם ליל י"ג], אז יבדוק בלי ברכה. ב. אם מוכר כל הבית קודם ליל י"ד, אינו צריך בדיקה. ג. אם יש לו חדר מיוחד בבית ההורים, אפשר לשכור החדר מבעוד יום מהוריו, ויבדוק שם בברכה שישמע מהוריו (ויש מתירים לברך בעצמו באופ"ז – אם גם החמץ שלו).

כ. 'כל חמירא': יאמר 'כל חמירא' כדי לבטל החמץ אחר הבדיקה, ויאמר 'דלא חזיתיה' (נישט געזעהן), וי"א שיאמרו כל בני בית – ובהגנת הדברים.

כא. זהירות בפרורים: יזהר לספור הפרורים (ברעקלעך) שהונחו בחדרים כדי לוודא שאכן מצא את כולם, ויצניע כל החמץ במקום ללא מגע ידיים.

כב. תחילת זמן איסור שימוש בכלי חמץ: תחילת זמן איסור שימוש בכלי חמץ הוא – מזמן איסור אכילת חמץ (ס' תנ"ב ס"א).

שריפת חמץ

א. שריפת חמץ: יזהר בשריפת חמץ: א. שיישרף חמצו לפני זמן ביעור חמץ. ב. לאחר ששרף את החמץ (וקיים מצות שריפה) – יבטל חמצו ויאמר 'כל חמירא', ויאמר 'דחזיתיה' (יא געזעהן) 'ודלא חזיתיה' (נישט געזעהן), וי"א שכל בני הבית ג"כ יבטלו. ב. לא ישפוך נפט – כדי שלא לפגום את החמץ ויפסיד מצות שריפה, וגם משום סכנה.

ג. בשנה זה שחל ער"פ בשבת לא יאמר 'כל חמירא' בשעת שריפת חמץ אלא בשבת לפני סוף זמן ביעור חמץ.

ד. בכל שנה כשמגיע הזמן של ביעור חמץ – אפילו לא נשרף עדיין חמצו, יבטל תיכף החמץ ויאמר 'כל חמירא', ה. אכן אם החמץ בידו ועוסק בביעורו, יכול לגמור ביעורו קודם (עי' הרב ס' תמ"ה). ו. אבל אם אינו עוסק ממש לבערו, כגון שמדבר עם אחד, אז יבטלם תיכף בעוד זמן, או ישליכם לרחוב מיד, כיון שכבר הוא זמן של ביעור חמץ. ה. הכנה ליום טוב: אחר שריפת חמץ לא יהיה לו ולכל בני ביתו שום מגע עם חמץ או חפצים בלתי נקיים (בפרט באפיית מצות ער"פ).

ויזרו עצמו ובני ביתו להכין לכבוד יום טוב 'בשמחה ובטוב לבב'.

נפלא עריכת ספרים - 1347-455-9957 | 72nifla@gmail.com

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - חו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הדפסות והערות או לקבל הנלוותות נא להתקשר - 347-512-9276 | haluchuyeshuru@gmail.com